

Eskilstuna kommun

Program för stadsdelen Nyfors

STADSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN
Planavdelningen
P 5044

Antaget av kommunfullmäktige 2005-11-16

INNEHÅLL

INLEDNING	sid
Bakrund	3
Uppdrag	3
HISTORIK	4
Stadsdelens historia	4
ÖVERGRIPANDE STRUKTUR	8
Befolkning	11
Social struktur	12
Boende	12
BEBYGGELSEN	12
Utgångspunkter	12
Nedre Nyfors	12
Övre Nyfors	14
Östra Nyfors	14
Förslag till åtgärd	14
Det offentliga rummet	15
GRÖNSTRUKTUR	15
Utgångspunkter	15
Stadsbild	15
Nedre Nyfors grönytor	16
Övre Nyfors grönytor	17
Förslag till åtgärd	17
Båtmansbacken	17
Järntorget parkdel	18
Namnlösa parken	18
Kv Floretten	19
Nyforsparken	20
Skytteparken	20
Västermarksparken	21
Kajerdtparken	21
Frödingsparken	21
Tuna Torg	21
TRAFIK	22
Utgångspunkter	22
Gatunätets funktionsindelning	22
Förslag till åtgärd	25
Nytt gångstråk under järnvägen	25
Tegelbruksgatan	25
Brunskogsgatan	26
Bergsgatan	27
Järntorget	28
Nyforsgatan	29
Nyforstorget	31
Zetterbergsgatan	34

INLEDNING

Bakgrund

Motion

Inger Klingensjö (s) och Göran Johansson (s) skrev 1996 en motion till kommunfullmäktige och begärde att en övergripande plan skulle upprättas för stadsdelen Nyfors. Syftet var att ta fram en genomgripande plan för upprustning och förnyelse av Nyforsområdet i syfte att stärka stadsdelen. Motionen besvarades i kommunfullmäktige 1998 och dåvarande samhällsbyggnadsförvaltning fick därmed i uppdrag ”att upprätta förslag till översiktsplan för Nyfors i den prioritetsordning som kommunstyrelsen finner lämplig med hänsyn till tillgängliga resurser.”

Nyforsgruppen

På grund av att många andra behov måste tillgodoses sköts planarbetet fram i tid. Nyforsgruppen, som består av intresseföreningar, fastighetsägare och näringsidkare i Nyfors, tog då initiativ till att själva starta en dialog med Nyforsborna. År 2000 anordnades flera öppna möten för att locka intresserade till att delta i diskussioner om Nyfors framtid. Sex olika arbetsgrupper med sammanlagt ett 40-tal personer deltog i arbetet som även engagerade barnen i Nyfors via skola, fritidshem och daghem. Synpunkterna som kom fram sammanfattades i en skrivelse som överlämnades till kommunen i augusti 2000. Nyforsgruppens arbete resulterade i en rad krav på upprustning av den yttre miljön i framförallt Nedre Nyfors. Kommunstyrelseförvaltningen bearbetade materialet och tog fram en kostnadsbedömning av åtgärderna. Förslaget redovisades för kommunstyrelsens arbetsutskott den 9 januari 2001. Förvaltningen fick då i uppdrag att se över trafiksituationen i Nedre Nyfors, som underlag för en fortsatt dialog om Nyfors framtid. Förvaltningen fick också i uppdrag att utforma Järntorget för att visa Nyforsborna att man tar deras synpunkter på allvar och att något händer i Nyfors. I den fortsatta diskussionen om Järntorget utformning med representanter från Nyforsgruppen framkom dock att det fanns oenighet om trafiklösningen kring torget.

Uppdrag

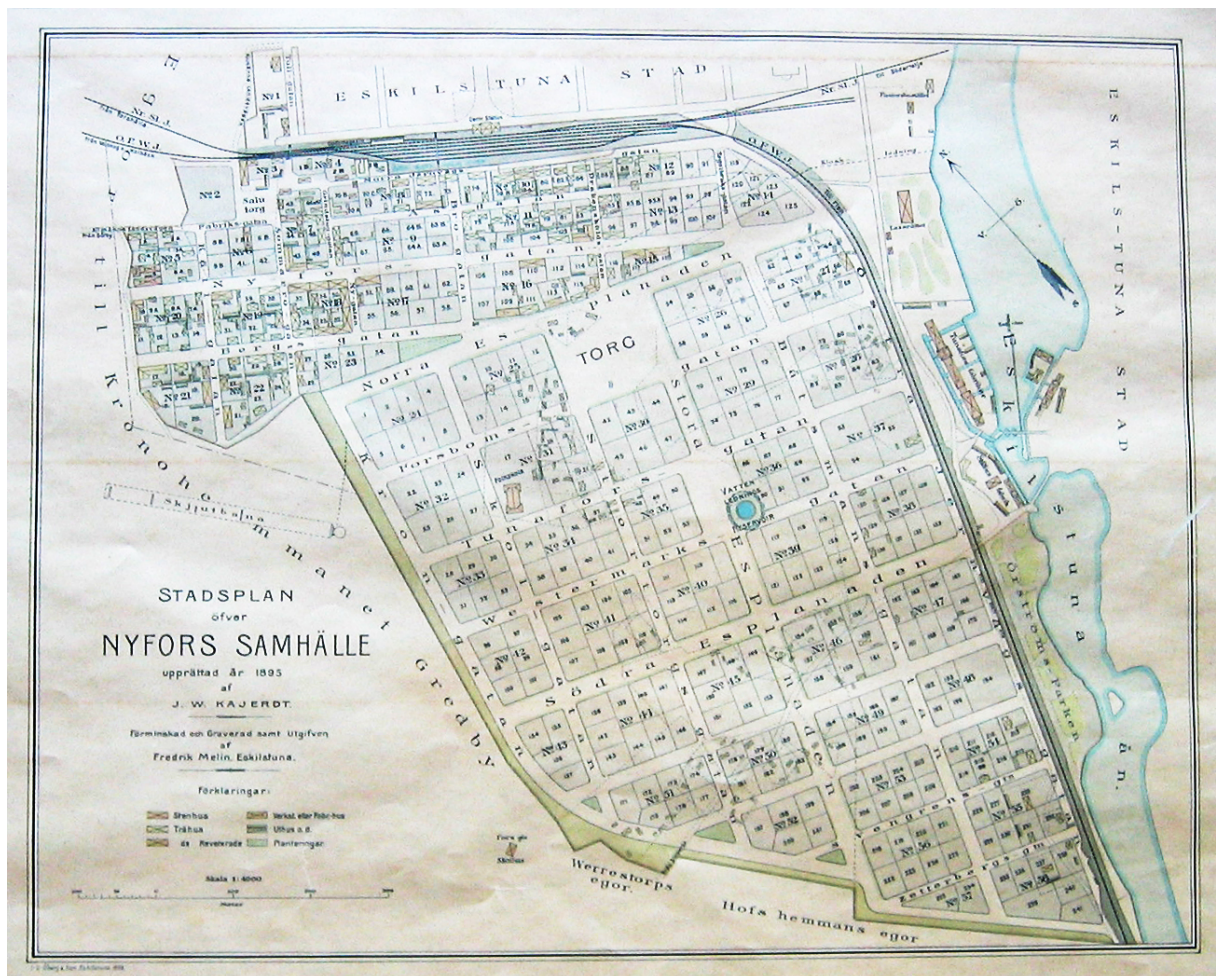
Planavdelningen har därefter fått i uppdrag av stadsbyggnadsnämnden 2003-09-29 att upprätta en fördjupad översiktsplan för Nyfors. Uppdraget har sedan ändrats till att upprätta ett program för området. Programmet har inriktats på fysiska åtgärder av det offentliga rummet som att förtydliga och förbättra stadsdelens trafik- och grönstruktur. Långsiktigt är målsättningen att dessa åtgärder även ska återspeglas i ökad attraktionskraft som stödjer befintliga bostäder och verksamheter. Programmet ska följas av ett åtgärdsprogram som avses genomföras i den takt som pengar anslås i kommande kommunala budgetarbete.

HISTORIK

Stadsdelens historia

På Västermarken, Grindstugans ägor och mark som tillhörde Tunafors bruk och Fors prästgård, söder om stadsgränsen tog ett oordnat bostadsbyggande fart efter mitten av 1800-talet. År 1880 bodde där drygt 300 personer och år 1888 1872 personer. För att få något slags ordning på det lilla samhället fick det 1889 municipalrättigheter under namnet Nyfors – det nya samhället i Fors socken. Det styrdes därefter av en municipalstämma och en municipalstyrelse som hade rätt att ta upp skatt och att besluta i en rad frågor. Byggnadet reglerades därefter av den byggnadsstadga som gällde i rikets städer vilket innebar att en stadsplan måste upprättas för Nyfors och att man måste söka tillstånd till nya byggnader i Nyfors byggnadsnämnd.

Kajerdts stadsplan

Den första stadsplanen, som utarbetades av arkitekten JW Kajerdt, som också var ordförande i byggnadsnämnden, var klar 1896. I den reglerades gator, kvarter och tomtindelning och i och med det var den oordnade "nybyggartiden" över. Bebyggelsen lades ut i form av regelbundna rutnätskvarter. I byggnadsstadgan förordades breda gator för att eliminera brandrisken och släppa in ljus och luft till bebyggelsen. Detta tog Kajerdt fasta på och redovisade breda esplanader och nya torgbildningar söder om Bergsgatan. Stadsplanen tog dock ingen hänsyn till de topografiska förhållandena på platsen och genomfördes därför aldrig fullt ut för Övre och Östra Nyfors.

Östra delarna av Nyfors kring 1900. Till vänster nuvarande Nyforsskolans skolgård, längst till höger lasarettet, i dag konstmuseet.

Kring 1900 ökade Nyfors befolkning med rekordfart som ett resultat av Eskilstunas snabba industrialisering. Den innebar både stor inflyttning till Eskilstuna och att fabrikerna expanderade på bostadshusens bekostnad i Eskilstuna stad. Även i Nyfors etablerade sig flera industrier men där byggdes också nya bostadshus av trä i två eller tre våningar, klädda med träpanel eller reveterade fasader. Bostadsbyggandet kunde inte hålla samma takt som befolkningsökningen utan både i Eskilstuna och i Nyfors var trångboddheten enorm. År 1907 inkorporerades Nyfors tillsammans med resten av Fors landskommun och Klosters landskommun i Eskilstuna stad.

Stadskarta 1927

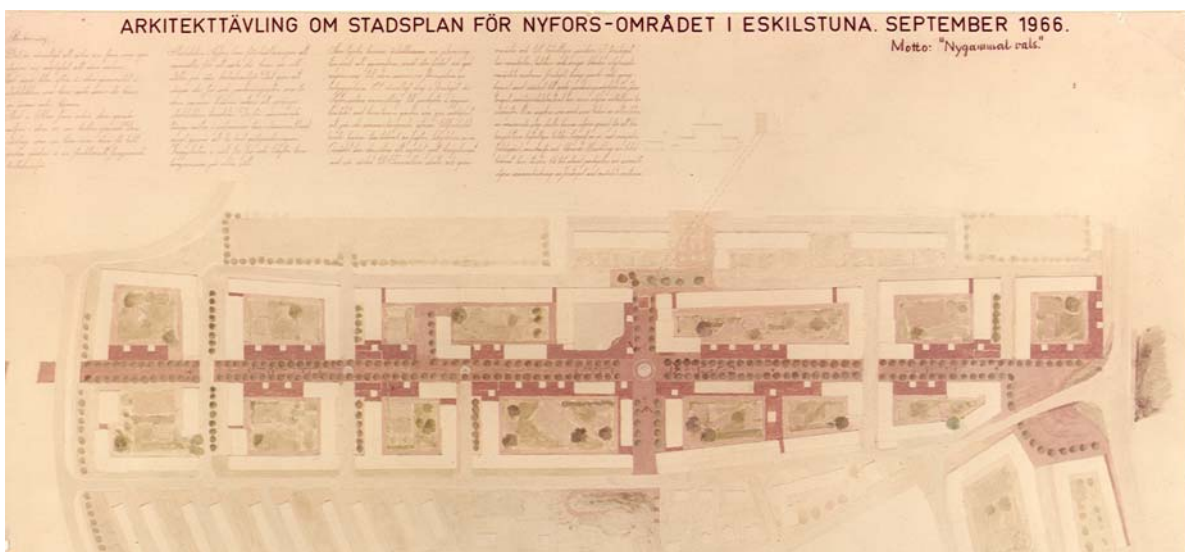
Nya stadsplaneideal gjorde sig gällande och i början av seklet börjar stadsplanerna anpassas efter befintliga natur- och terrängförhållanden. Stadsplanlagen från 1907 gjorde det också möjligt att styra byggandet bättre. Övre och Östra Nyfors byggdes ut efter dessa nya ideal, där befintliga höjdparter, nuvarande Nyforsparken, Båtsmansbacken, Västermarksparken och Kajerdtparken, sparades i form av parker med naturlig vegetation. Tuna torg tillkom i södra delen av Nyfors utmed Gillbergavägen. Gatunätet och kvartersstrukturen anpassades också efter terrängförhållandena. Järntorget fick sin nuvarande utformning i slutet av 1930-talet. Samtidigt knöts Båtsmansbacken, tidigare Nyforsberget, närmare torget med trappor och grönska i slänten ner mot Tegelbruksgatan.

Nyforsberget från Tegelbruksgatan

På 1960-talet betraktades mycket av bebyggelsen i nedre Nyfors som "saneringsmogen" och 1966 utlyste Eskilstuna stad en arkitekttävling som fyra arkitektkontor inbjöds att delta i. Vann gjorde Erik och Tore Ahlséns arkitektkontor i Stockholm med ett förslag som de kallade "Nygammal vals". Förslaget innebar bland annat en betydligt högre exploatering än tidigare, ett försök att bygga bort bostadsbristen som fortfarande var mycket stor, genom att utnyttja den centralt belägna tomtmarken. Tävlingsförslaget låg sedan till grund för framtagandet av en dispositionsplan som underlag för ändring av gällande stadsplaner.

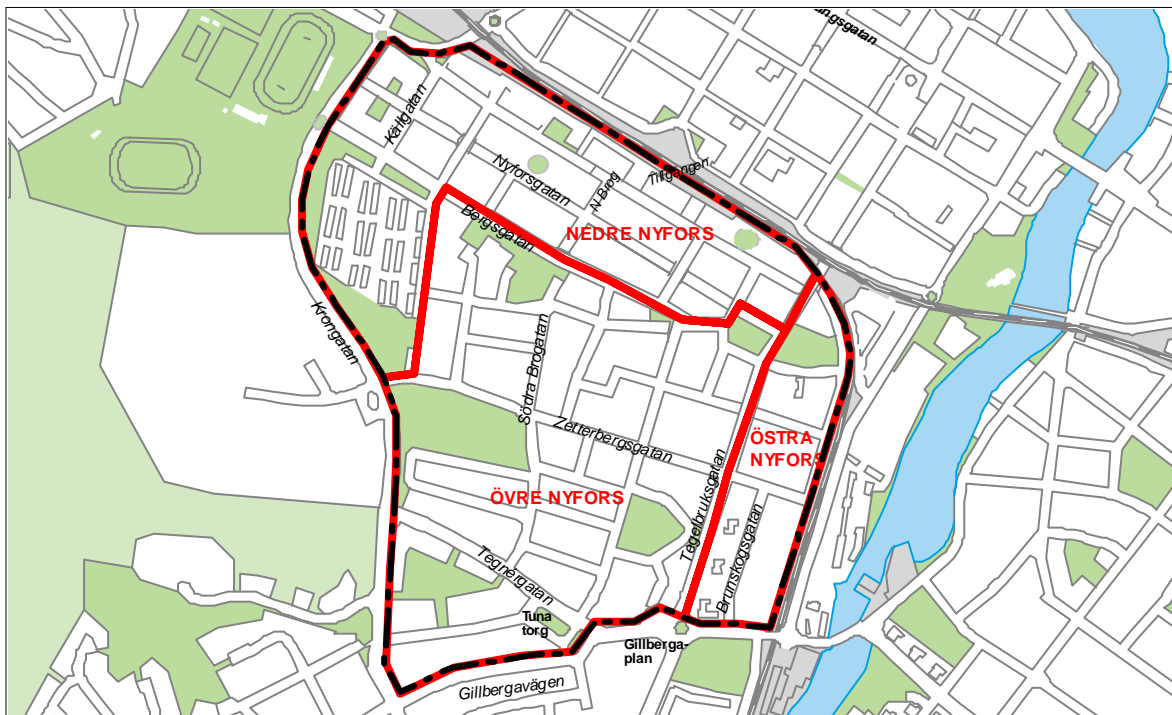
Vinnande förslaget för Nyfors omdaning "Nygammal vals"

Nyforsgatan utformades som en trädplanterad gång- cykel och parkgata genom området. Gatan föreslogs som ett affärsstråk med ett centrum centralt i området. Bebyggelsen bibehöll sin rutnätsstruktur med bostäder som kringgårdade stora gårdar. Husen fick uppföras i 4 respektive 8-11 våningar. Under gårdarna placerades parkeringshus. Gårdarna öppnades mot parkgatan via arkader. Biltrafiken tilläts passera på två broar över Nyforsgatan. En viktig del för helheten av området utgjorde val av fasadmateriell och färgsättning av byggnaderna.

Redan i samband med att de äldre husen revs höjdes upprörda röster som protesterade mot att den miljö man var van vid och tyckte om jämnades med marken. Andra tyckte att det var skönt att de förfallna husen med dålig standard försvann. Eskilstuna Kuriren skrev 1970 att ”Eskilstuna blir en turistattraktion rikare nu när ruttna hus och hemska stenrucker jämnas med marken”. När projektet väl var genomfört, framfördes mycket kritik mot den hårda saneringen av gamla Nyfors och att andelen smålägenheter blev betydligt större än planerat.

ÖVERGRIPANDE STRUKTUR

Stora delar av Nyfors är av riksintresse och övriga delar av Nyfors av lokalt intresse för kulturminnesvård. Riksintresset som även omfattar ett större område kring Eskilstunas centrala delar, motiveras med ”smides-, manufaktur- och industristad som speglar många olika utvecklingssteg och sociala förhållanden från medeltiden och 1600-talet fram till tiden efter 1950”.

Programområdet begränsas i norr och öster av järnvägen och i väster av Krongatan och i söder av Gillbergavägen.

Nyfors är centralt beläget strax söder om Eskilstuna centrum, med Fristadstorget inom 5-10 minuters gångavstånd. Programområdet kan geografiskt delas in i Nedre Nyfors, Övre Nyfors och Östra Nyfors, den senare öster om Tegelbruksgatan. Tegelbruksgatan utgör idag infart till centrum för trafik söderifrån. Den är därmed en barriär mellan Östra Nyfors och övriga delar av stadsdelen. Bergsgatan och i viss mån Zetterbergsgatan utgör huvudgator i lokalgatunätet med möjlighet till genomfart mellan Krongatan och Tegelbruksgatan.

Övre Nyfors och Östra Nyfors är belägna på en höjdrygg som sluttar ned mot Nedre Nyfors och Eskilstuna centrum. Området är kuperat och flertalet höjdparter har sparats i form av parker och grönytor. I norr och öster avgränsas programområdet av järnvägen och i väster av Krongatan. I söder utgör Gillbergavägen gräns för programområdet. Centrum kan nås via ”Tillgången”, bred gångtunnel med förbindelse med järnvägsstationen och Drottninggatan och ett stort gångstråk mellan Nyfors och centrum. Övriga passager under järnvägen mellan Nyfors och centrum sker via Tullgatan och Gymnastikgatan/Tegelbruksgatan.

Foto: Stadsbyggnadsförv. modellverkstaden Eskilstuna

Bild från Övre Nyfors, Ekvallsgatan

Övre Nyfors karaktäriseras av blandad bebyggelse med flerbostadshus, villor och parhus. Bebyggelsen är småskalig och huvudsakligen uppförd under 1930- och 1940-tal. Vid Nyforsparken återfinns villor och parhus från 1920-talet. Mindre butiker finns koncentrerade till Tuna torg, Gillbergaplan och Tegelbruksgatan. I området finns också bilskola, glasmästeri och ett litet familjärt hotell. Övre Nyfors utgör ett bra exempel på en trädgårdsstad med mycket grönska i form av mindre parker och gröna gårdsmiljöer samt måttfulla gaturum. En torgbildning, Tuna torg, finns i områdets södra del.

Östra Nyfors är mer heterogent. Bebyggelsen i den norra delen är uppförd under tidigt 1900-tal till 1950-talet, medan 1960-tals bebyggelsen dominerar i den södra delen. Väster om Brunskogsgatan finns ett antal punkthus och öster om Brunskogsgatan återfinns en större livsmedelsbutik i en före detta lagerlokal. Andra verksamheter som bensinstation, restaurang, kontorservice och bilförsäljning, samt en kyrka finns också i Östra Nyfors. Brunskogsgatan utgör en stor bred gata i avsaknad av grönska.

En bild av Nedre Nyfors innan miljonprogrammet tog fart och omdanade området.

Nedre Nyfors utgör ett exempel på ett så kallat miljonprogramsområde med genomförd trafikseparering enligt dåtidens Scaft-ideal. Bebyggelsen är mycket hårdexploaterad och uppbyggd kring stora gårdar. Utmed gatorna i öst-västlig riktning är byggnaderna uppförda i 4 våningar med tvärställda byggnader om 8-11-våningshus i nord-sydlig riktning. Grönskan består dels av gårdarna, vars utformning varierar i kvalitet, dels av ett antal mindre parkytor. I övrigt utgör Nyforsgatan ett sammanbindande gång- och cykelstråk genom området. Delar av husen längs Nyforsgatan är uppförda på pelare. Därmed skapas öppna arkader som binder samman gårdsmiljön med gaturummet och skapar inblickar på gårdarna. Tyvärr har många öppna arkader byggts igen med stängsel, sophus, cykelförråd och liknande.

Efter saneringen av Nedre Nyfors är Nyforsgatan ombyggd till gång- och cykelstråk med iordningställda lekplatser på ett antal platser. Gatumiljön upplevs som sliten och ogästvänlig och belysningen är undermålig. Stadstrafikens busslinje passerar förbi på del av gatan. Biltrafiken rör sig i öst-västlig riktning på Bergsgatan samt Västra och Östra Åsgatan. I nord-sydlig riktning går bilarna på Drakensköldsgatan och Sommarrogatan på broar över Nyforsgatan. En rad offentliga och kommersiella verksamheter finns i Nedre Nyfors. De kommersiella verksamheterna är koncentrerade till Järntorget och delar av Nyforsgatan. Här finns mataffärer, serveringar, frisersalonger, fotvårdsalong, TV-reparatörer, videbutik, klädaffär, sportfiskebutik, bildelsbutik, loppis, med mera. Utefter Nyforsgatan återfinns också flera föreningslokaler, daghem, samlingslokal och öppen förskola. Bilparkering erbjuds dels i parkeringsdäck under gårdarna och dels på del av en stor öppen yta närmast järnvägen.

I Nyfors finns för närvarande två grundskolor för barn i åldrarna 6-12 år, Björktorpskolan och Nyforsskolan, med tillsammans cirka 600 barn. Skolorna är belägna i Övre Nyfors.

Befolkning

I mars 2004 bodde 8 % av kommunens befolkning, cirka 7 300 personer i Nyfors. Merparten av dessa (60 %) bodde i Nedre Nyfors. Av de boende i Nyfors var 18% under 20 år. För hela kommunen var motsvarande siffra 24 %. Med andra ord är andelen barn och ungdomar i Nyfors lägre än i kommunen i sin helhet. Andelen äldre, över 65 år, är också högre i Nyfors (20 %) än i kommunen totalt (18 %). Det totala antalet barn och ungdomar under 20 år var ca 1000 personer medan antalet över 65 år uppgick till 1400 personer.

År 2000 var omkring 25 % av de boende i Nyfors personer med utländsk bakgrund (födda utomlands eller med minst en förälder född utomlands). I hela Eskilstuna var motsvarande siffra 16 %. Ett trettiotal nationaliteter finns representerade företrädesvis i Nedre Nyfors. Stora invandrargrupper är finländare samt vietnameser och kineser.

Nedre Nyfors av idag utgör ett mångkulturellt område som sprudlar av liv och rörelse. Många boende är pensionärer som bodde i området innan den gamla trähusbebyggelsen revs och som varit området troget därefter. Det var en stor lyx att kunna byta till en modern lägenhet med wc och bad. Ett stort antal invandrare bor i området, varav många driver affärsrörelse eller serviceföretag i närområdet. I mitten av 1990-talet fanns många tomma lägenheter i Nedre Nyfors. På senare år har många studenter flyttat in. Framförallt de mindre lägenheterna har varit eftertraktade av studenter som bosatt sig på gångavstånd från Mälardalens högskola. Idag är flertalet lägenheter i området uthyrda. Nyfors har ett rikt föreningsliv och en rad föreningar har också sina möteslokaler i Nedre Nyfors. Nyforsgruppen utgör en paraplyorganisation för flera föreningar i området. I Nedre Nyfors finns en "Nyforsanda" som innebär att människor trivs och är stolta över sin stadsdel. De boende i Övre Nyfors och Östra Nyfors är inte lika delaktiga i denna gemenskap.

Social struktur

År 2001 (AMPACK) hade 26 % av de boende i Nedre Nyfors en eftergymnasial utbildning. Detta utgör något fler än genomsnittet för hela kommunen. I Övre Nyfors utgjorde andelen boende med eftergymnasial utbildningen hela 29 %. Andelen förvärvsarbete i Nedre Nyfors var 1999 betydligt under genomsnittet, 52 %, att jämföra med 69 % för hela kommunen. Medelinkomsten samma år var på motsvarande sätt lägre i Nedre Nyfors (145 000 kr/år) än genomsnittet för hela kommunen (183 000 kr/år). Dessa siffror kan till viss del förklaras med att många studenter är bosatta i Nedre Nyfors.

År 2000 erhöll 14 % av de boende i Nedre Nyfors försörjningsstöd och i kommunen som helhet 8 %. Ohälsotalen eller det genomsnittliga antalet dagar med sjukpenning, förtidspension / sjukbidrag, rehabiliteringsersättning eller förebyggande sjukpenning uppgick samtidigt till 70 dagar per år i Nedre Nyfors mot 54 dagar i hela kommunen. Ohälsotalen respektive antal boende som uppbär försörjningsstöd avviker mycket lite jämfört med befolkningen i andra flerbostadshusområden i kommunen.

Andelen familjer med tillgång till egen bil uppgick i december 2002 till 30 % i Nedre Nyfors, 44 % i Övre Nyfors och 48 % i Östra Nyfors. Detta är betydligt under det genomsnittliga bilinnehavet för hela kommunen som uppgick till 57 %. Bilinnehavet i Nyfors är med andra ord lågt vilket kan förklaras med hög andel pensionärer, studenter och boende med genomsnittligt låga inkomster.

Boende

I Övre Nyfors var andelen småhus år 1990 (folk- och bostadsräkningen) 10 % av bostadsbeståndet. Flerbostadshusen är därmed helt dominerande i programområdet. Andelen smålägenheter (2 rok eller mindre) är stort i hela Nyfors. I Nedre Nyfors uppgår andelen smålägenheter till 55 % och i Övre Nyfors 52 %. Detta ska jämföras med andelen smålägenheter i hela kommunen som är 35 %. I Nedre Nyfors är andelen 3 r o k 39 % vilket är betydligt över genomsnittet på 27 % för hela kommunen.

Bebyggelsen i Nedre Nyfors har till skillnad från i många ”miljonprogramsområden” en blandad ägarstruktur. Merparten av husen är upplåtna med hyresrätt som ägs av många olika fastighetsägare. Såväl större som mindre ägare finns representerade. Bland de större återfinns Graflunds Byggnads AB, Eskilstuna Kommunfastigheter AB, LE Lundbergs Fastighets AB och Varnäs förvaltnings AB. Ett antal byggnader ägs också av bostadsrättsföreningar. I Övre Nyfors och Östra Nyfors är flertalet fastighetsägare privatpersoner, bostadsrättsföreningar eller mindre fastighetsbolag.

BEBYGGGELSEN

Utgångspunkter

Nedre Nyfors

Bebyggelsen i Nedre Nyfors är färdigutbyggd och eventuell nyexploatering får ske genom ombyggnad eller rivning och nybyggnad på befintlig tomtmark. Området är mycket hårdexploaterat och de fåtal ytor som ännu inte exploaterats bör även fortsättningsvis hållas obebyggda. Vid förändringar av fasader bör materialval och färgsättning överensstämma med tankarna i det vinnande arkitektförslaget ”Nygammal vals”.

Befintliga lokalytor utmed Nyforsgatan är på vissa ställen svåra att nå för i- och urlastning. Ursprungstanken var att all bitrafik skulle ske via garagen. Detta fungerar inte alltid då garagen i flera fall byggts om. Garagen hålls också låsta av trygghets- och säkerhetsskäl. ICA-handlaren uppger sig lida av den dåliga biltillgängligheten till affären, vars huvudentré är vänd mot Nyforsgatan. Nyfors har som sagt många hyresvärdar och följaktligen trafikeras området också av många olika fastighetsskötare och hantverkare. Dessa väljer ibland att köra på Nyforsgatan eller tvingas att köra där för att nå fram.

Gårdarna i Nedre Nyfors är inrättade som planterade bjälklag med parkeringshus under. Gårdsmiljöerna är i de flesta fall torftiga och slitna och förefaller få ett minimalt underhåll. De är i regel tänkta att hållas fria från bebyggelse. De sista tio åren har gårdar och arkader försetts med komplementbyggnader och tillbyggnader i ett försök att möta samhällets krav. Ofta har detta skett som avvikelser mot detaljplanerna. Tidigare möjligheter att ta sig genom kvarteren via gårdarna har också försvunnit sedan många fastighetsägare hägnat in dessa och försett öppningar med låsta portar.

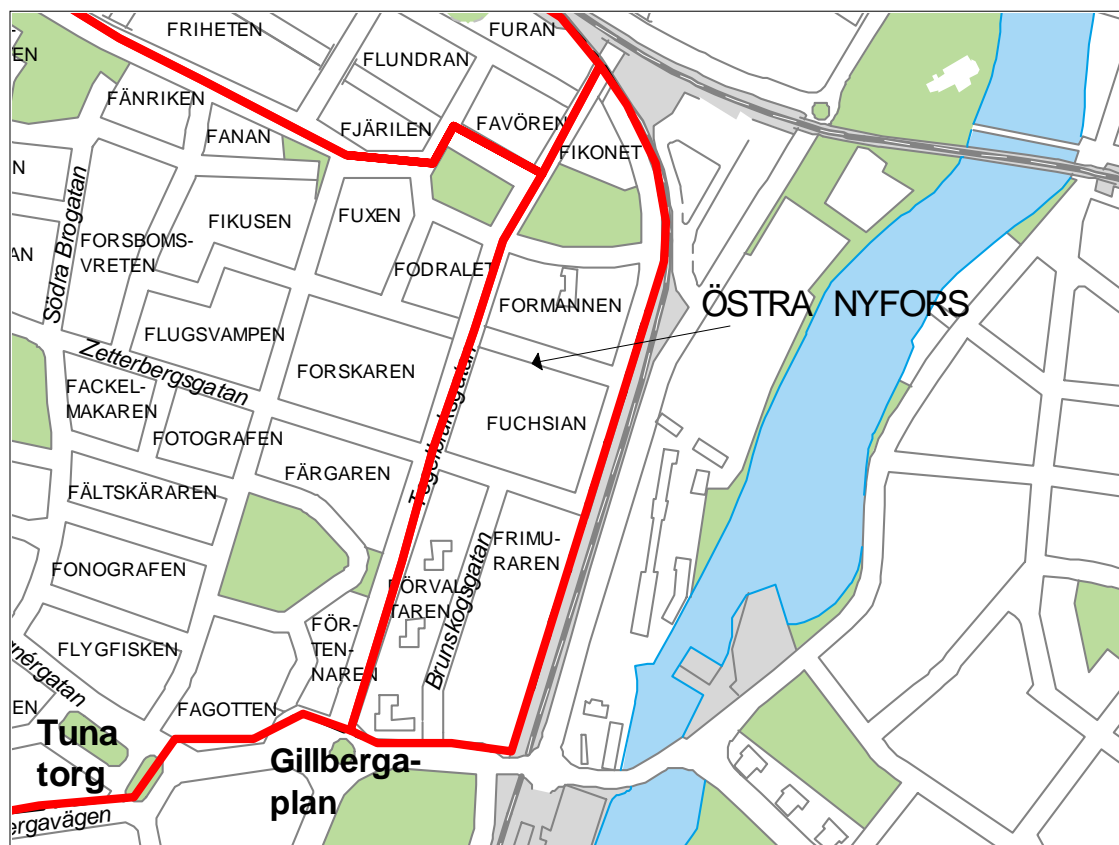

Foto på gårdsbyggnad

Befintliga arkader utmed Nyforsgatan var ursprungligen tänkta att vara öppna och ljusa och binda ihop de gröna ytorna med ” parkgata”. I arkaderna finns en byggrätt på högst tjugo procent. I vissa fall kan man ifrågasätta om bebyggelse i arkaderna, i enlighet med gällande detaljplan, är att föredra framför att bebygga på gårdarna. I kvarteret Fjärilen beviljades 2003 ett tillfälligt bygglov för att stänga gården för utomstående och ge gården en mer privat karaktär. Åtgärden ansågs nödvändig för att fastighetsägaren skulle kunna lösa sociala problem. Tanken var också att gården skulle ges en ny utformning. Några arbeten på gården har inte påbörjats under det år som gården varit stängd.

Övre Nyfors

I Övre Nyfors finns idag ingen ledig mark för nyexploatering. Förändringar av bebyggelsestrukturen får ske genom ombyggnad eller nybyggnad av befintliga hus. Vid förändringar ska stadsdelens särskilda karaktärsdrag beaktas. Hit hör enkla former och måttfulla volymer och skala på bebyggelsen samt riklig grönska på tomtmark. Vid förändringar av befintlig bebyggelse bör stora träd och buskar behållas.

Östra Nyfors

I kvarteren Fikonet och Fuchsiän finns idag mark som tidigare varit bebyggd och som i framtiden kan utnyttjas som en resurs för framtida bostäder i ett attraktivt centralt läge. Närheten till järnvägen och buller och vibrationer från denna bör då särskilt beaktas. Även här bör skalan och volymerna på en eventuell ny bebyggelse vara måttfull och harmoniera med omgivningen.

I Östra Nyfors, vid korsningen Zetterbergsgatan/Tegelbruksgatan, är en bensinstation belägen. När planskildheten med järnvägen vid Gillbergaplan byggs ut och trafiken på Tegelbruksgatan minskar kan det bli aktuellt att bebygga tomten för annat ändamål. Gatan skulle stadsbildsmässigt tjäna på detta.

Bebyggelsen, förslag till åtgärd

Vid förändringar av befintlig bebyggelse som nybyggnad, ombyggnad eller kompletteringar gäller generellt att nytillskott ska anpassas till den omgivande bebyggelsen vad gäller skala, volym, form, materialval och färgsättning. De kvaliteter som finns i respektive del av Nyfors och dess karaktäristiska ska särskilt framhållas.

I Nedre Nyfors bör gårdsmiljöer och arkader inventeras och riktlinjer för framtida byggnation av komplementbyggnader utarbetas. Ett möjligt resultat kan vara att bebygga vissa gårdar med gårdshus i stället för att utnyttja byggrätten under arkaderna. De arkader, där byggrätten inte utnyttjats, bör bevaras i ursprungligt skick så att kontakten mellan parkgatan och gården bibehålls. Vid framtida ändringar av detaljplaner bör möjligheten att ställa större krav på utformning av gårdarna utredas. I övrigt förutsätts att fastighetsägarna följer kommunens upprustning av det offentliga rummet med upprustning av den egna gårdsmiljön.

Det offentliga rummet

Ett särskilt gestaltungsprogram bör tas fram för upprustning av det offentliga rummet i Nedre Nyfors. Genom att forma gaturum, torg och parker enhetligt ges stadsdelen en egen identitet vad gäller materialval, färgsättning och val av möblemang, lekutrustning, lekskulpturer, armaturer med mera. Det är viktigt att en upprustning av den yttre miljön i Nedre Nyfors ges hög kvalitet.

Exempel på lekskulpturer som kan användas i området.

En plats för grafittimålning under ordnade former bör kunna anordnas för ungdomar någon stans i Nedre Nyfors.

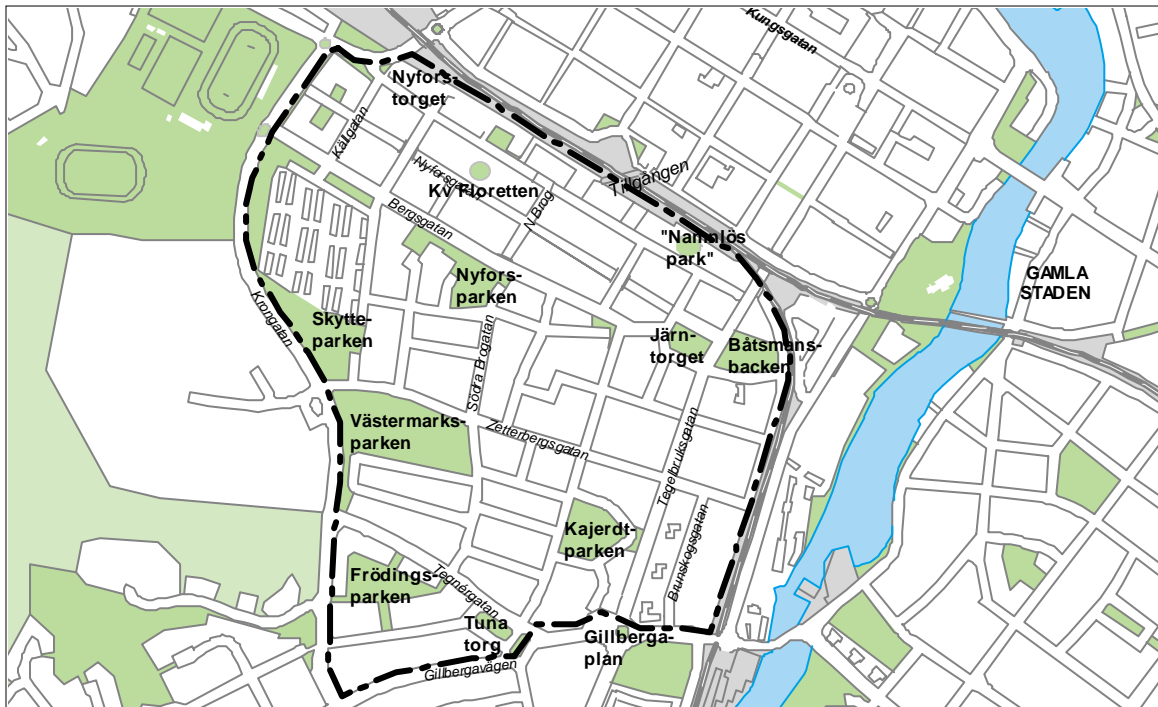
GRÖNSTRUKTUR

Utgångspunkter

Stadsbild

I Övre Nyfors bor cirka 2 000 personer och i Nedre Nyfors mer än dubbelt så många på hälften så stor areal. Skillnaden i tillgång till grönytor i närmiljön och grannskapet är synnerligen stor mellan de båda stadsdelarna.

Övre Nyfors skiljer sig markant från Nedre Nyfors i såväl bebyggelsestyp som topografi. Terrängen är huvudsakligen påfallande kuperad. Stadsdelen karaktäriseras av stadsvillor och 3-4 vånings lamellhus. Stadsbilden har i övrigt en huvudsakligen lummig karaktär främst ser man äldre tallar.

Karta över parkernas lägen i Nyfors

Nedre Nyfors grönytor

Nyforsgatan har en central och samlande funktion på alla de målpunkter som finns längs gatan. Den fungerar på så sätt som stadsdelens främsta träffpunkt. Vad beträffar gröna miljöer och framförallt vistelseytor är stadsdelen på grannskapsnivån mycket dåligt försörjd. Samtidigt har den många boende på liten areal. Barn yngre än 12 år samt personer äldre än 70 år utgör tillsammans 28% av invånarna i Nedre Nyfors. Dessa grupper är särskilt hänvisade till närmiljön. För äldres utevistelse har Nyforsgatan en viktig roll. Järntorget upplevs som attraktivt av äldre, men osäkert att ta sig till på trafiken förbi torget.

Tillgången till attraktiva lekmiljöer utformade för barn är mycket begränsad. Nyforsgatan fungerar som lekområde när barnen kommer upp i den åldern att de börjar vilja utforska världen utanför hemgården. Nyforsparken i Övre Nyfors ligger tillgänglig för de barn som bor i de mittersta delarna av Nedre Nyfors. "Namnlösa parken" (öster om kvarteret Furan) ligger bra till för barn i östra delen av stadsdelen. Parken används flitigt av lite större barn samt av förskolorna.

Kronskogen är en stor tillgång för vuxna och ungdomar. Den är nåbar inom 800 m och har vidare förbindelse med naturlandskapet västerut. Åstranden nås i nuläget inom 900 m österut. Norrut finns Rinmanparken inom 800 m och därifrån kan åstranden nås via Rothoffparken inom 1000 m.

Bostadsgårdarna är med några få undantag torftiga med stora brister både estetiskt och vad beträffar platser för samvaro. Den gröna delen av gårdarna är också generellt liten på andel hårdgjorda ytor och i många fall även biluppsamlingsplatser.

Sammanfattning problem Nedre Nyfors

- **Brist på gröna miljöer för lek och samvaro** – särskilt för barn yngre än 12 år och för äldre och funktionshindrade.

- **Kvalitetsmässig brist i befintliga grönytor**

- Bostadsgårdarna är med några få undantag närmast undermåliga både estetiskt och för samvaro.
- Eftersatt underhåll och skötsel i Nyforsgatan ger ett skamfilat intryck.
- Parken i kv Floretten har ett torftigt innehåll och är svårframkomlig för äldre. Sittmöbler saknas här liksom i "Namnlösa parken".

Övre Nyfors grönytor

Övre Nyfors är välförsörjt vad gäller lekområden för barn. Bortsett från kvarteren mellan Svengrensgatan och Södra Brogatan kan alla barn nå ett lekområde i form av en naturpark utan att behöva passera gata med genomgående trafik. Alla parker utom Tuna Torg är bergiga höjdparter.

Målpunkter för äldre utanför egna tomten är det sämst med. Dock finns inom Västermarksparken och Kajerdtparken plana ytor som kan utformas som finparker. Tuna torg är också en potential för äldre.

Friytorna på kvartersmark för flerfamiljshusen varierar starkt vad beträffar både storlek och kvalitativt. Villatomterna är genomgående stora och lummiga.

De boende i Övre Nyfors når Kronskogen, Rinman- och Rothoffparken samt åstranden inom 800 m.

Grönstruktur, förslag till åtgärd

Nedan ges objektsvisa beskrivningar av parker och grönytor samt förslag till förändringar. Vegetationen i samtliga parker bör snarast bli föremål för översyn med avseende på vitalitet, funktion och estetiska kvaliteter. Utglesningar, vitaliserande beskärningar och kompletteringsplanteringar är motiverade i de flesta av områdena. Skötselplaner bör upprättas.

Båtsmansbacken

Ganska hög bergknalle, brantast mot Järntorget, med fina vyer mot omgivningarna, särskilt mot Nyfors. Helt klart en potential som attraktiv målpunkt för Nyforsborna! Dock är området eftersatt, vilket sannolikt lett till att det fungerar som "tillhåll". På krönet finns en muromgärdad utsiktsplats, varifrån man har en fin vy över Järntorget. Terrängtrappa leder upp mot krönet från Båtsmansgatan intill Tegelbruksgatan. Ytterligare en utsiktspunkt finns på lite lägre höjd och norrut i förlängningen av Nyforsgatan. Terrängen är kuperad och huvudsakligen öppen med delvis busksnår. På toppen står ett ganska tätt bestånd av lärkträd. Glest stignät finns. Lekplats finns i nedre delen, närmast Båtsmansgatan. Spännande lekmiljö dock avskild från det barnrika Nyfors p g a den täta trafiken på Tegelbruksgatan. Används en hel del av förskolan Båtsman som ligger vid kullens fot vid Båtsmansgatan.

Åtgärdsförslag:

- Ett utvecklingsprogram tas fram där kullen ges en visuell knytning till Järntorget, t ex genom en trappa synlig från torget.
- Gallring av lärkträden för att framhäva krönet.
- Området ges hög skötselnivå för att höja dess status.

Järntorget's parkdel

Torget består av två delar. Den ena delen är en stensatt plan torgyta omgiven av träd. Denna del ger ett åldrat och slitet intryck. Den andra är en muromgärdad prydnadspark med gräs och planteringar av frodiga blommande buskar, vintergrönt, perenner och ettåriga växter. Tydliga diagonala stråk över platsen. Torget verkar mest vara en plats man passerar på väg någon annanstans. Parkdelen fungerar som målpunkt för äldre.

Åtgärdsförslag:

- Trafikföringen ses över för att öka säkerheten.
- Mer park än torg, d v s mer grönt än hårdgjord. Karaktär av finpark med blommande buskar och perenner.
- Upplevelse- och funktionsmässigt med klar koppling till Nyforsgatan.

Namnlösa parken (öster om kv Furan)

Park anpassad huvudsakligen för barn och unga med gräsklädd slänt med linbana samt grusad bollplan, allt omgivet av buskage och träd i god växt. Väl utnyttjad av barn och unga.

Åtgärdsförslag

- Allmänna parkeringen närmast Tegelbruksgatan tas bort och området införlivas med befintlig grönyta.
- Utrymmen ska finnas för barn i olika åldrar samt för äldre.
- Parken ges ett namn.
- Avgränsning av parken skapas mot fastigheten Furan 9 med staket och vegetation.

Parken i kv Floretten sedd från Nyforsgatan.

Kvarteret Floretten (vid Nyforsgatan)

Liten kvarterspark med välutnyttjad lekplats närmast gatan invid väggmålning på husgavel. Parken karaktäriseras av stora skuggande träd. Marken består av en ojämn, skålad gräsyta i norr avgränsad av en naturstensmur. I övrigt utan innehåll. Parken ger ett förslummat intryck.

Åtgärdsförslag:

- Parken görs tillgänglig för äldre med jämnare lutning och slät mark.
- Sittplatser på hårdgjort underlag med blomsterabatter.
- Träd beskärs för att minska skuggan i parken.
- Lekplatsen rustas.
- Parken ges ett namn.
- Planändring till allmän park.

Nyforsparkens krön.

Nyforsparken (söder om Bergsgatan)

Parken är belägen i Övre Nyfors längs skolvägen för barnen från Nyfors mot Björktorpsskolan. Parken har karaktär av kuperad gles björkdunge på gräsmark.

I östra delen finns en lekplats. Parkbänkar finns utställda i hela området. I den buskklädda slänten ned mot Bergsgatan leks en del. Parken saknar plan yta. Skapligt lekvärde.

Åtgärdsförslag:

- En plan yta på några hundra kvadratmeter med förstärkt markskikt skapas för bollekar och dylikt.

Skytteparken (mellan Sommarrogatan och Krongatan)

Parken består till hälften av en tallbeväxt kulle och i övrigt av öppna klippta gräsytor samt en mindre grusad idrottsplan med en trädiskärm mot Krongatan. Attraktiv för vistelse i alla åldrar. Parken fungerar bra för idrottslekar och används en del av Björktorpsskolan.

Åtgärdsförslag:

- Inga för närvarande.

Västermarksparken (söder om Zetterbergsgatan vid Björktorpskolan)

Relativt stor bergig naturpark där gles och ljus tallskog dominerar. Helt öppna partier finns huvudsakligen där berget går i dagen. Ett flertal gångvägar genomkorsar området. I sydöstra delen finns en planare yta med lekplats och sittplatser. Den används en hel del för hundrastning. Parken ingår i det naturpedagogiska projektet *Skolnära natur*. Anspråk finns från skolan om att cirka halva parken ska införlivas med Björktorpskolas gård. Parken har klara värden för både vuxnas naturupplevelse och för barns lek.

Åtgärdsförslag:

- Den plana delen i sydöstra hörnet utformas för att tilltala äldre samt med småbarnslekplats,
- Angöring från Björktorpskolan in i parken ägnas särskild omsorg för att dels styra trampet, dels stärka markskiktet med tanke på slitagerisken,
- En plan yta ordnas för bollekar i ett öppet läge som kan göras slitagetåligt genom grässådd.

Kajerdtparken (vid Svengrensgatans krön)

Parken utgör högsta punkten i det kuperade Övre Nyfors. Det består till hälften av en öppen gräsklippt yta med inslag av berghällar och till hälften av ett rikt lövbestånd med underväxt av gräs. En del tätare partier finns. I södra delen finns resterna av en tidigare finpark med en rundel efter en tidigare plaskdamm. I norra delen finns en ”naket stående” teknikbod. Parken används för hundrastning, lek och passage. Här fanns tidigare ett vattentorn som revs på 60-talet.

Åtgärdsförslag:

- Finparksdel med sittmöbel för äldre och planteringar i den tidigare anlagda delen.
- Behov av åtgärder i vegetation?

Frödingsparken (mitt i kvarteren mellan Marielundsgatan och Tegnérgatan)

Park av samma karaktär som Västermarksparken men mindre och med otydlig tillgänglighet. Skräpig, med bl.a. en del trädgårdsavfall. Spår av kojbyggen.

Åtgärdsförslag:

- Uppsnygning och viss slyröjning.

Tuna Torg

Enda parken på plan mark i Övre Nyfors. Några stora stiliga ädellövträd karaktäriserar platsen på håll. Därtill en del mindre träd. Oproportionerligt bred gångväg genomkorsar. Torget omges av trafikytor och belamras av diverse tekniska byggnader. Saknar målpunktskaraktär.

Används för passage.

Åtgärdsförslag:

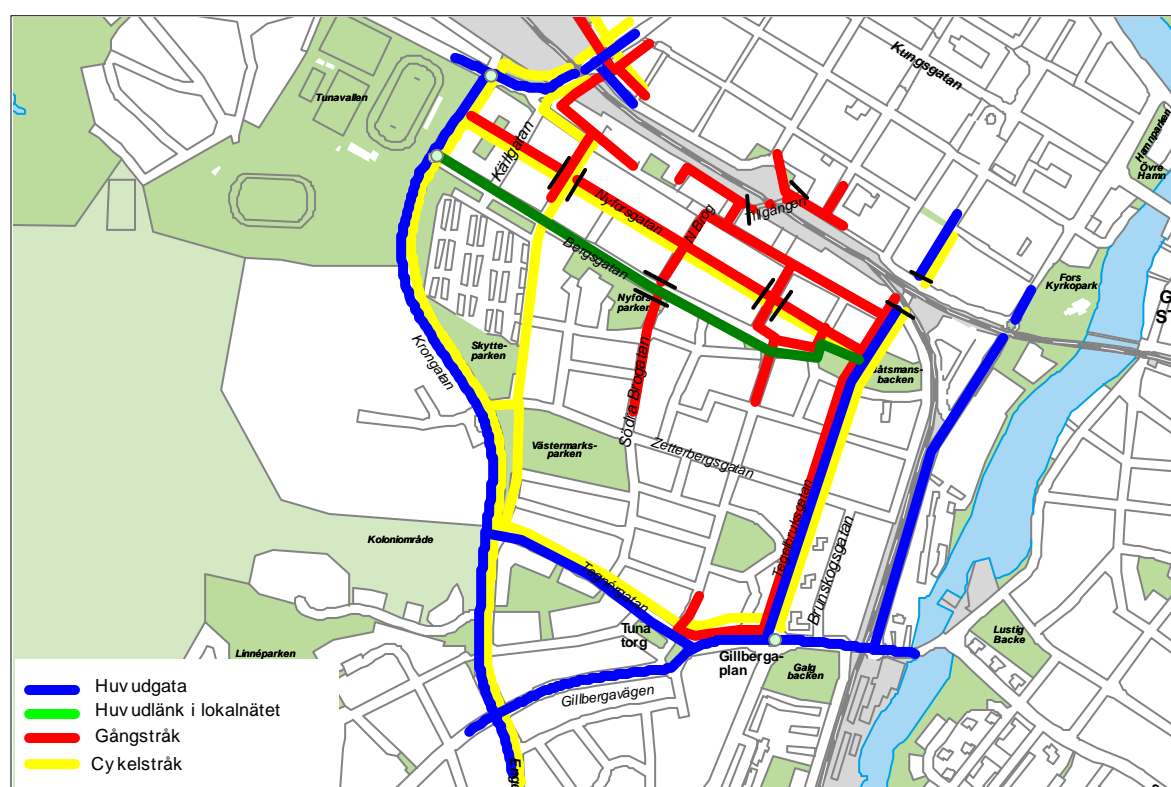
- Parken kan omskapas till målpunkt i form av finpark. Förutsätter att gångvägen minskas i bredd.
- Finparksdel kan med fördel anordnas i anslutning till de höga träden i västra delen av Tuna Torg.
- Tekniska utrustningen borde kunna döljas med buskar eller på annat sätt.

TRAFIK

Utgångspunkter

Gatunätets funktionsindelning.

I kommunens trafiknätsanalys, antagen 2001, redovisas Tegelbruksgatan, Tegnérsgatan, Gillbergavägen och Krongatan som huvudgator. Det vill säga gator som har en övergripande funktion som bör medge större trafikflöden och trafik genom området. Bergsgatan beskrivs som lokalgata men med överordnad funktion. Nyforsgatan är enligt gällande detaljplan parkmark. I huvudsak är den upplåten för gång- och cykeltrafik men viss dispenstrafik förekommer. Dispenstrafik har under de senast åren varit mycket begränsad. Övriga gator i området karaktäriseras som lokalgator.

Gatornas funktionsindelning enligt kommunens trafiknätsanalys

Lokalgatunätet och gaturummen i Nyforsområdet har i stort sett förblivit oförändrat sedan 60-talet trots att nya funktioner och behov utvecklats. I Nedre Nyfors är behovet av åtgärder störst. Bergsgatan har t.ex. avlastats genomfartstrafik men gaturummet har inte anpassats till ett minskat trafikflöde. Järntorget fick sin utformning vid omdaning av Nyfors på 60-talet. Funktionen som torg har varit begränsad, torghandel har bara förekommit sporadiskt.

I Övre Nyfors är problemen begränsade. Förändringar som ger anledning till utredning och analys är framförda önskemål om avstängning av Zetterbergsgatan samt omvandlingen som skett av Bruns kogsgatan från att tidigare var en lager/industrigata men som har blivit en bostads- och butiksgata.

Korsningen mellan Flenspåret och Gillbergavägen i sydost kommer inom några år att byggas om till en planskild korsning. Järnvägen lyfts på en längre sträcka och passerar på bro över Stenkvistavägen. Kyrkogatans anslutning mot Stenkvistavägen kommer att utformas som

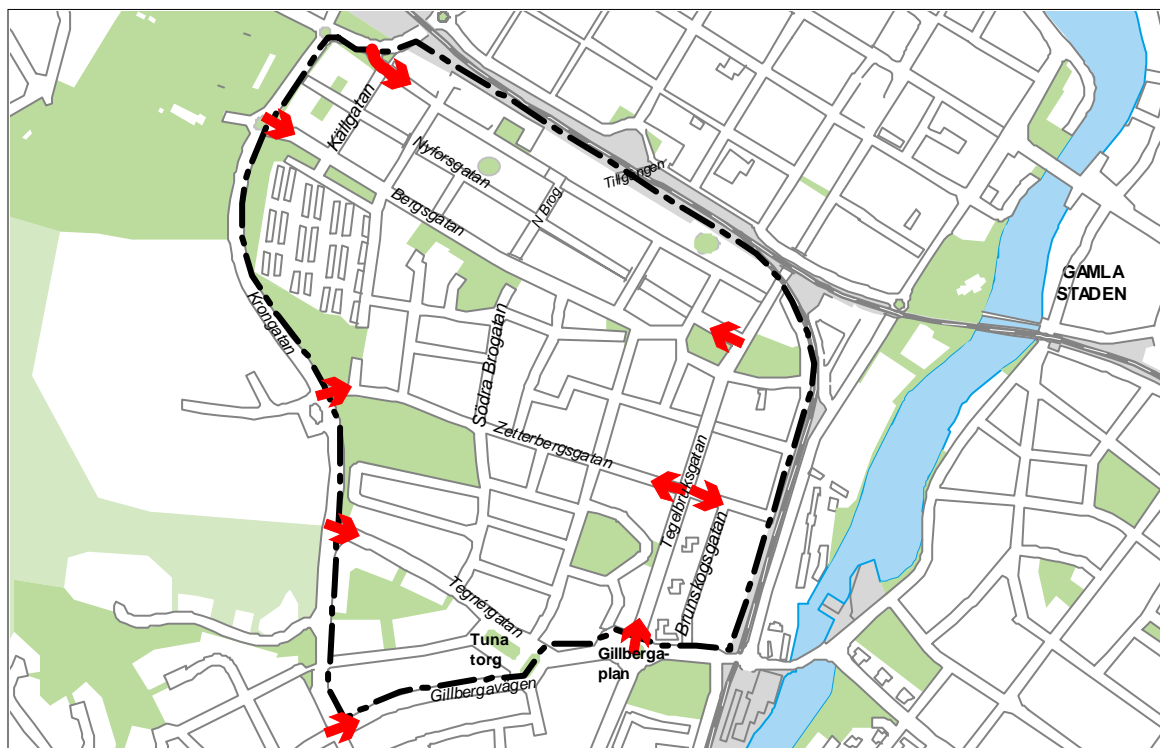
cirkulationsplats. Huvudstråket för biltrafiken mot centrum leds därefter via Kyrkogatan. Nyforsområdet kommer direkt att påverkas då genomfartstrafiken mot centrum flyttas från Tegelbruksgatan till Kyrkogatan. Det minskade trafikflödet ger förutsättningar för en omarbetning av gaturummet. Barriäreffekten av Tegelbruksgatan kan minskas och säkra gångpassager kan anordnas över gatan.

Lokala trafikföreskrifter

I större delen av området råder hastighetsbegränsning till 30 km/tim med undantag för huvudgatorna. På Bergsgatan finns s.k. ”busskuddar” och gupp för att tydliggöra hastighetssänkningen till 30 km/tim. I anslutning till skolorna på Zetterbergsgatan och Svengrensgatan har hastighetssänkande gupp införts för att öka säkerheten.

Trafikmatningen till området

Biltillfart till området sker i söder från Gillbergavägen och Tegnergatan. I Väster finns två anslutningar mot Krongatan och i öster två anslutningar mot Tegelbruksgatan. I norr har Källgatan öppnats mot Västeråsvägen för att underlätta tillfart till pendlerparkeringen vid järnvägsstationen och för kunder och leveranstrafik till butiken i kvarteret Floretten.

Trafikmatningen till området sker i de med pilar markerade gatuanslutningarna.

Gång- och cykelstråk, mötesplatser

Separerade gång och cykelbanor finns utmed samtliga huvudgator som berör området. Dessa banor ingår också i det övergripande cykelvägnätet. ”Tillgången”, den planskilda passagen under järnvägen i norr, innebär att stadsdelen har en gen direktanslutning för gående till stadens centrum och järnvägsstationen. Gångtrafikanter i nord - sydlig riktning har dessutom en planskild passage under Bergsgatan mellan Norra och Södra Brogatan.

Nyforsgatan är i sin helhet parkmark med en gång- och cykelväg mellan Järntorget och Källgatan och utgör cykelstråk genom området. Biltrafiken på Sommarrogatan och Drakenskiöldsgatan leds på broar över Nyforsgatan. Viss gatumöblering med soffor och lekredskap förekommer. Platsen intill ICA-butiken utgör också en viktig mötespunkt för

boende i området. Området i sin helhet är mycket slitet. Markbeläggningen, gatumöblering och belysning är i stort behov av upprustning.

I områdets östra kant utgör järnvägen en kraftig barriär och ett hinder för gång och cykeltrafik att nå åstranden och grönområdet i öster utan stor omväg.

Kollektivtrafik

Busslinjer trafikerar Tegelbruksgatan och Krongatan med flera hållplatser i områdets ytterkanter. Servicelinjen går genom området på lokalgatorna och via Nyforsgatan på delen Norra Brogatan- Knoopgatan. I norr finns direkt anslutning till järnvägsstationens perronger.

Parkering

Parkeringsituationen söder om Bergsgatan bedöms i sin helhet vara god. Bebyggelsen är blandad och relativt gles. Där flerfamiljsfastigheter är belägna är parkeringssituationen bitvis mer besvärande. De flesta gator medger dock kantstensparkerings och av dem är några avgiftsreglerade.

Norr om Bergsgatan är parkeringssituationen besvärlig. Området utgör zon inom vilken parkering är tillåten högst fem minuter. I anslutning till Bergsgatan och Nyforsgatan finns små möjligheter till längre parkeringsuppställning. Det medför begränsad tillgänglighet till vissa delar av området och skapar parkeringsproblem på Bergsgatan med anslutande gator. Boendeparkering finns i centralgarage under flertalet fastigheter och tillgången bedöms som god.

Allmänna parkeringsplatser i området är avgiftsreglerade och belägna mot järnvägen. Parkeringsplatserna Nyforstorget och Furan tillåter korttids- och månadsparkering. På dessa parkeringar är efterfrågan stor under vardagar.

Nyforstorgets parkering

Sedan Svealandsbanans tillkomst 1997 samt Mälardalens högskolas etablering i centrum har efterfrågan på bilplatser stadigt ökat. Utvecklingen i centrum innebär att fler parkeringsplatser kommer att försvinna där de närmsta åren. Det innebär att arbetsplatsparkering i högre grad hänvisas till de så kallade centrumnära parkeringsplatserna, där Nyforstorget är ett alternativ. Brist på parkering i anslutning till järnvägsstationen uppstår regelmässigt på vardagar. Trycket på de allmänna platserna i Nyfors är idag stort från tågpendlare, besökare och arbetande i centrum, samt från boende och besökande till Nyfors.

Nyforstorgets östra del tillåter endast korttidsparkering vilket ger högre omsättning på platserna och god tillgänglighet. Matvarubutiken på Nyforsgatan har kundparkering i källargarage under butiken men behöver tillgång till korttidsparkeringen mot järnvägen för sina kunder. Parkeringsytan i öster har direkt anslutning mot spårområdet och kan fungera som angöringsplats för att hämta och lämna passagerare till tåget. Nyforstorget har även funktion som evenemangsparkering till Tunavallen. Tunavallen genererar idag ingen större efterfrågan på bilplatser, dock bör behovet beaktas inför framtiden.

Anspråken på centrumnära parkering innebär att en utökning av antalet bilplatser på Nyforstorget är av stort intresse. Antingen kan nuvarande utformning effektiviseras eller så kan en parkeringsanläggning i två plan byggas. Med en effektiv parkeringsanläggning kan yta frigöras som kan iordningställas som grönyta för boende i området. Samtidigt bör en utveckling av angöringsmöjligheterna till järnvägen förstärkas och marknadsföras som ett alternativ till Järnvägsplan.

TRAFIK, förslag till åtgärd

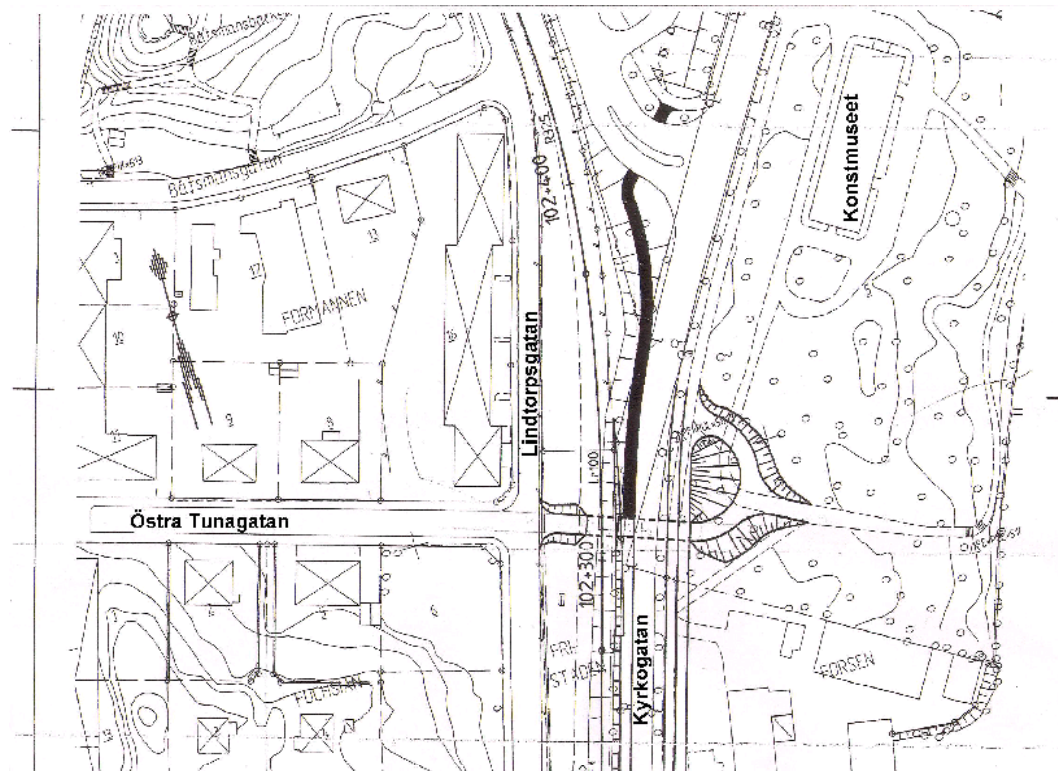
Nytt gångstråk under järnvägen mot ån i öster

Då Flenspåret höjs skapas förutsättningar för en ny gångförbindelse under järnvägen.

Nyforsområdet kan på så vis knytas an till det planerade "grönstråket" utmed ån i öster.

Passagen under järnvägen kommer att förkorta avståndet dit med ca 400 m. Järnvägspassagen förläggs i Tunagatans förlängning som en öppet utformad gångtunnel. I gångförbindelsens förlängning skall passager över Tegelbruksgatan och Kyrkogatan utformas som säkra passager med bred mittrefug för "mellanlandning".

Det planerade sammanhängande rekreationsstråket längs ån kommer att höja kvaliteten ytterligare för Nyforsområdet. Även den blivande trappassagen med hiss mellan Tegelbruksgatan och bussterminalen kommer att förbättra tillgängligheten till åstranden från Nyfors.

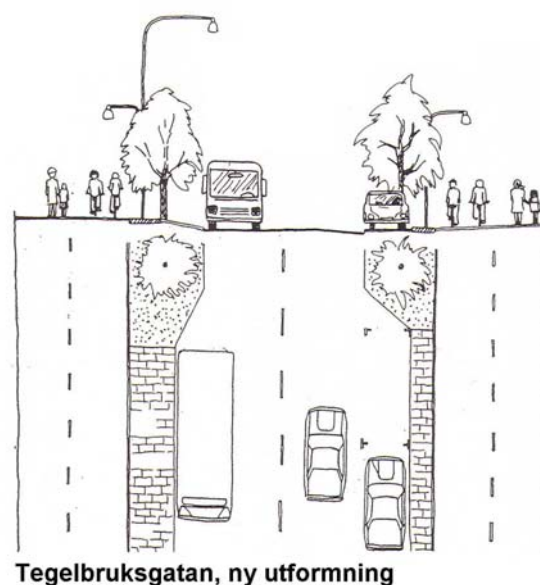
Förslag till passage under järnvägen mot ån i Östra Tunagatans förlängning. Här redovisad med planskild passage även under Kyrkogatan.

Tegelbruksgatan

Ny funktion med minskat flöde

Genomfartstrafiken via Tegelbruksgatan kommer uppskattningsvis att minska från 8000 till ca 3000 fordon/dygn då trafiken mot centrum lyfts över till Kyrkogatan. Anslutningen av Kyrkogatan mot Stenkvistavägen kommer att byggas om till cirkulationsplats och korsningen med järnvägen blir planskild.

För att öka säkerheten och minska barriäreffekterna föreslås att Tegelbruksgatans sektion omarbetas. Mittremsan tas bort och körbanan minskas i bredd till 7 meter. Där gång- och cykeltrafikanter korsar gatan skall säkra passager skapas. I gatumitt skall en två meter bred refug finnas för ”mellanlandning”. Längs körbanans båda sidor skapas ett tre meter brett område för trädplantering som växeltvis kan inrymma busshållplatser eller långsgående kantstensparkering för korttidsuppställning. Gång och cykelbanor skall finnas längs gatans båda sidor.

Förslag till ny utformning av Tegelbruksgatan

Mellan Tullkammartomten och Gymnastikgatan kommer ett av broelementen i järnvägsbron att tas bort och trappa och hiss byggs ned till Gymnastikgatan under 2006. Gymnastikgatsviadukten kommer samtidigt att få ny ytbeläggning med kakel och ny belysning

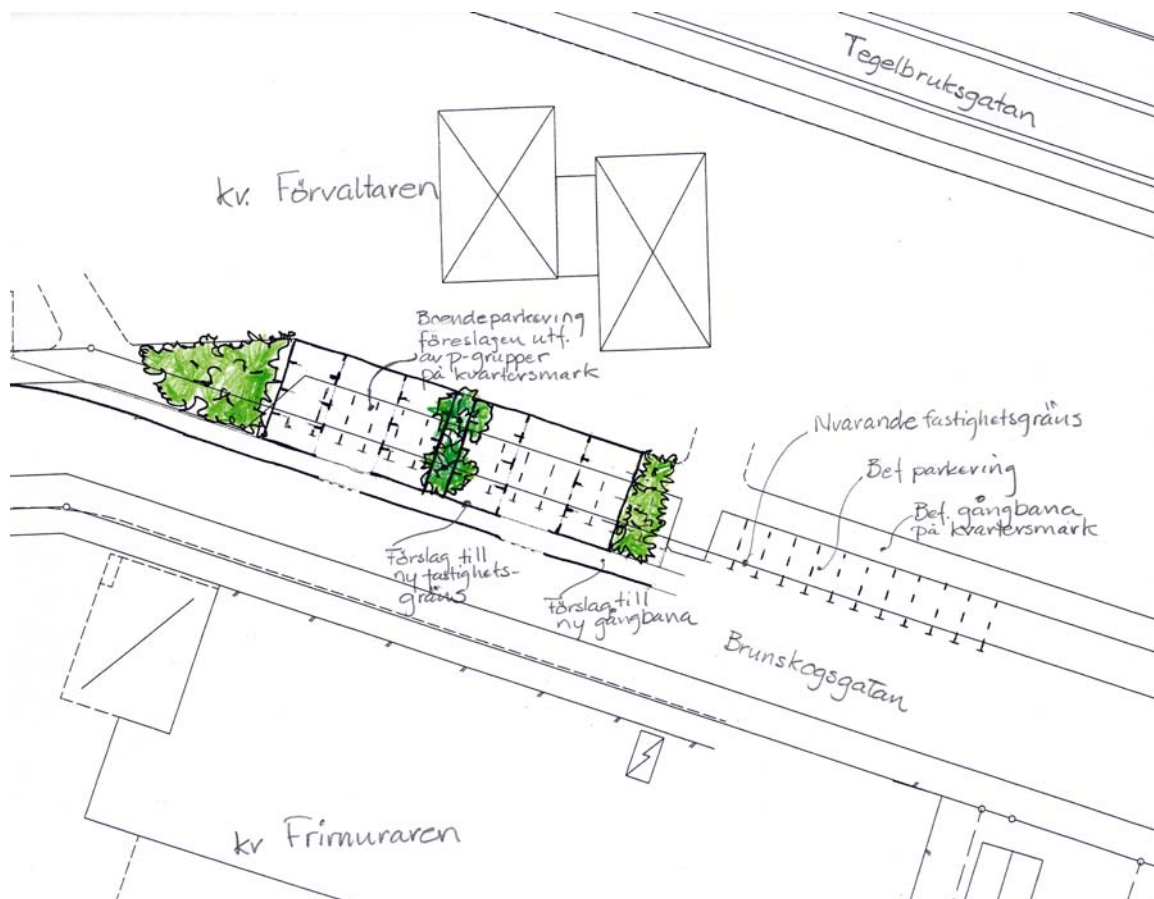
Brunskogsgatan

Förändrad sektion och ändrad boendeparkering

Brunskogsgatan är bred och anpassad för tung trafik med krav på stora ytor eftersom intilliggande fastigheter tidigare inrymde större lagerlokaler. Den befintliga gångbanan längs västra sidan av gatan är förlagd på kvarteretsmark innanför de boendes vinkelställda parkeringsplatser. Parkeringens utformning innebär utbackning i körbanan samtidigt som den begränsar möjlighet till uppställning och angöring längs gatans västra sida.

En omarbetning till ett funktionellare och attraktivare gaturum, anpassat till den intilliggande bostadsbebyggelsen och handeln bör genomföras. Körbanebredden föreslås minskas till 7 m och boendeparkeringen omarbetas till mindre parkeringsgrupper med samlad utfart mot körbanan. Mellan parkeringarna skapas utrymme för grönska. En ny gångbana iordningställs på gatumark längs körbanans västra sida.

Förslag till utformning av Brunskogsgatan vid kvarteret Förvaltaren. Gångbanan utflyttad på gatumark och boendeparkeringen omarbetad.

Bergsgatan

Ny utformning som överensstämmer med hastighetsregleringen.

Bergsgatan utgör önskad gräns mellan det "täta" Nedre Nyfors och Övre Nyfors. Gatan har haft funktion som genomfartsgata och utformningen ger fortfarande intryck av detta med en mittrefug längs stor del av gatan. Den planskilda gångpassagen under Bergsgatan vid Norra Brogatan ger trafikanterna en felaktig bild av biltrafikens status i bostadsområdet. För att underlätta för bilisterna att hålla hastighetsbegränsningen 30 km/tim, har busskuddar och gupp lagts ut som tvingar bilisterna till lägre hastighet. Trafiksäkerheten för korsande gång- och cykeltrafik har därmed förbättrats.

- Gaturummet bör ges en ny utformning som beskriver förväntat beteende från bilisterna och överensstämmer med gatans funktion och åsatta hastighet, 30 km/tim. Föreslagen utformning skall minska barriäreffekten och underlätta för fotgängare och cyklister att på ett tryggt och säkert sätt kunna korsa gatan. Möjlighet till angöring och korttidsparkering bör också skapas längs gatan.

Bergsgatan, förslag till ny sektion

Järntorget

Vid Järntorget omarbetas Bergsgatans sträckning och sammanförs med Nyforsgatans anslutning mot Tegelbruksgatan. Anslutningspunkten flyttas något mot söder. Samtidigt föreslås omarbetning av Järntorgsgatans och Thorildsgatans anslutningar mot Bergsgatan. Nyforsgatans nuvarande sträckning markeras genom cykelvägen och trädplantering. Porten mot Nyfors via Nyforsgatan skall tydliggöras. På torgplatsen skall gångpassagerna över trafikytorna prioriteras, förslagsvis genom att trafikytorna på en sträcka lyfts upp till gångbanenivå. Beträffande parkdelen se avsnitt Grönstruktur.

Skissförslag till utformning av Järntorget

Nyforsgatan

Nyforsgatan är enligt gällande detaljplan parkmark och i huvudsak upplåten för gång och cykeltrafik. Bebyggelsen längs gatan som tillkom vid planändringen på 60-talet, förutsätter att all angöring med bil skall ske från omkringliggande gator och via parkeringsdäcken i källarna. Med gångentréer mot Nyforsgatan har det varit svårt att hålla gatan bilfri. Såväl boende som servicebilar har tagit sig frihet att köra och parkera olagligt på ”gågatan”. Med förbättrad information och övervakning har situationen förbättrats. Från matvarubutiken hävdas behov av kundparkering intill butiksentrén på Nyforsgatan. Tillgängligheten anges vara otillräcklig med kundparkering vid Västra Åsgatan och i kundgaraget under butiken. Frågan har därför ställts om gatan borde öppnas för biltrafik.

Nyforsgatan har en central roll för stadsdelens identitet. Det handlar då både om gatans särskilda karaktär där träden spelar en stor roll och om den roll som pulsåder och potentiell träffpunkt i stadsdelen som gatan har genom att den är det enda interna kommunikationsstråket i Nyfors. Här finns också de flesta av stadsdelens målpunkter (främst mellan Sommarrogatan och Drakensköldsgatan). Särskilt runt korsningen med Norra Brogatan är det liv och rörelse. Här finns ICA, Underhund, sittgrupper, några små lekplatser, öppna förskolan osv. Gatans kvaliteter hänger i hög grad samman med målpunkterna och frånvaron av biltrafik. I gatubilden finns också intressanta blickfång som t ex de stora träden och fasadmålningen i kv Floretten, tornet från det rivna huset och inte minst de luftiga brokonstruktionerna tvärs över gaturummet, som på ett tilltalande sätt begränsar den tidigare km-långa siktlinjen i gaturummet. I östra änden av gatan utgör Båtsmansberget en intressant fond och i den västra Tunavallen med sina stora träd. I korsningen med Norra Brogatan är fonden mot söder och Nyforsparken särskilt tilltalande.

Nyforsgatan bilgata eller parkgata?

En jämförelse mellan dagens situation, med Nyforsgatan i princip bilfri och med hur situationen blir om biltrafik tillåts på Nyforsgatan redovisas nedan.

Konsekvenser av biltrafik på Nyforsgatan:

Fördelar:

- Tillgängligheten med bil till entréerna blir bättre för boende och verksamma.
- Kunder till butiker längs gatan kan angöra nära butiksentrén.
- Förutsättning skapas för fler butiksetableringar längs gatan då tillgängligheten förbättras för kunder.
- Tryggheten kan öka med fler som rör sig i området.
- Kommunen behöver inte behandla dispensansökningar om trafikeringsstillstånd.

Nackdelar:

- Trafiksäkerheten i området försämras.
- Genomfartstrafik kommer att förekomma på Nyforsgatan.
- Tillgängligheten för gående och cyklande försämras i konkurrens med biltrafik.
- Buller och avgaser från trafiken belastar miljön.
- Tryggheten försämras med främmande trafik i området.
- Söktrafik till nytillkomna parkeringsplatser skapas.
- Tryggheten för äldre och friheten för barn att röra sig fritt mellan privata gårdar och allmän ”gata” försämras.

- Nytt bilfritt cykelstråk genom området bör återskapas förslagsvis utmed Bergsgatans norra sidan.

Förslag beträffande Nyforsgatan:

Nyforsgatans funktion som bilfri ”parkgata” bör bibehållas. Ursprungstanken i planen ”Nygammal vals”, med öppna gårdar mot parkgatan, bedöms ha stort värde och är en grundbult i områdets identitet och särprägel.

Exploateringen är hög och bristen på friytor kompenseras till stor del av gaturummet. Att gatan är bilfri spelar därför stor roll för de boendes trygghet. En rejäl upprustning av det offentliga rummet behövs.

Åtgärdsförslag:

- Hela gatan byggs om med ett koncept som bygger på en växling mellan öppna rum och partier med träd,
- Hjärtpunkten i Nyfors, d v s i korsningen mellan Norra Brogatan och Nyforsgatan, ges torgprägel och förses med eget namn.
- Sittplatser kvar i publika lägen.
- Miljön under broarna öppnas och görs mer attraktiva.
- Broarna färgsätts.
- Omsorg i val av material i markbeläggningar, markutrustning och växtval.
- Där nivåer så medger skapas passager för gående längs husen över broarna.
- Ett särskilt gestaltungsprogram tas fram för hela området.

Exempel på hur passager under Nyforsgatans broar kan ljusas upp och omformas så att de blir "höjdpunkter" i gaturummet.

Förslag till utformning av Nyforstorget:

Nyforstorget:

Hela torget mellan Västra Åsgatan och järnvägen fram till kvarteret Fartyget, ca 14 300 m², används idag som parkering. Korttidsparkering för besökande finns i den östra delen, pendlarparkering för tågresenärer och vanlig avgiftsbelagd parkering (även månadsbiljetter) finns på resterande delen. Behovet av bilplatser under vardagar är mycket stort och en utökning av antalet bilplatser önskas.

Parkeringsytan närmast kvarteret Fartyget

Närmast kvarteret Fartyget finns korttidsparkering med 25 bilplatser (ca 2 000 m²) som har direkt anslutning mot spårområdet och är en utmärkt angöringsplats för att hämta och lämna tågresenärer. En utveckling av denna funktion skulle innebära avlastning av Järnvägsplan på centrumsidan. Samtidigt är korttidsparkeringen betydelsefull för butikerna i området. Denna yta bör därför behållas och funktionerna effektiviseras och utvecklas.

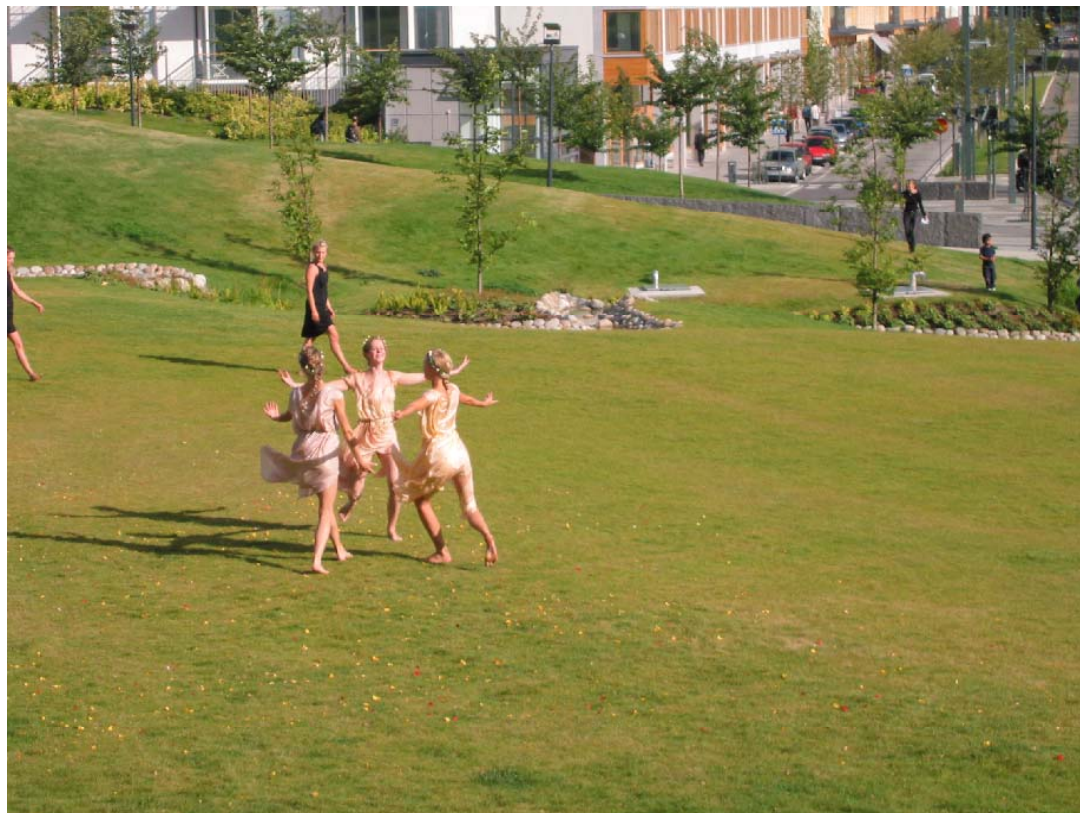
Åtgärdsförslag:

- Snygg korttidsparkering med minst 25 bilplatser anordnas.
- Praktisk angöringsplats för att hämta och lämna tågresenärer iordningställs.
- Befintlig cykelparkering under tak rustas.

Nyforstorget blir park och parkeringsanläggning.

Nyforstorget omfattar ca 12 300 m². Nyforstorget kan ses som en stark potential som bör kunna innehålla en grönyta lämplig för yngre barn och äldre nära bostadsområdet runt Nyforsgatan. På den västligaste delen föreslås att ca 6 000 m², avsätts för en ny park.

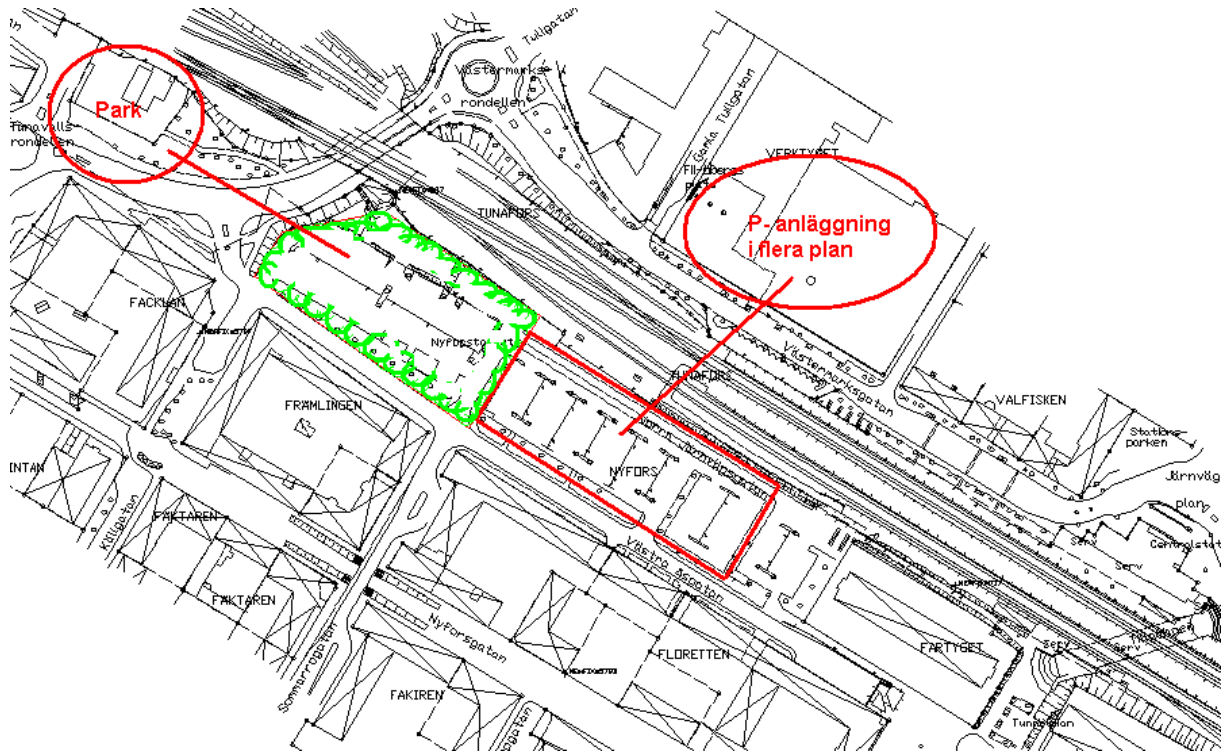

Åtgärdsförslag: Nya parken vid järnvägen

- Plana gräsytor inramade av träd (befintliga sparas i möjligaste mån),
- Tydlig avgränsning av parken mot gatan, dock ej skymmande buskage,
- Naturligt genande stråk genom parken hårdgörs,
- Lekparksdel - t ex små kullar i stället för buskage, sittplatser, lekredskap,
- Finparksdel – målpunkter för särskilt äldre i partier avskärmade från lek,
- Avskärmning mot järnvägen (t ex ”levande” vägg),
- Parken ges ett namn.
- Bulleravskärmning anordnas mot Västeråsvägen.

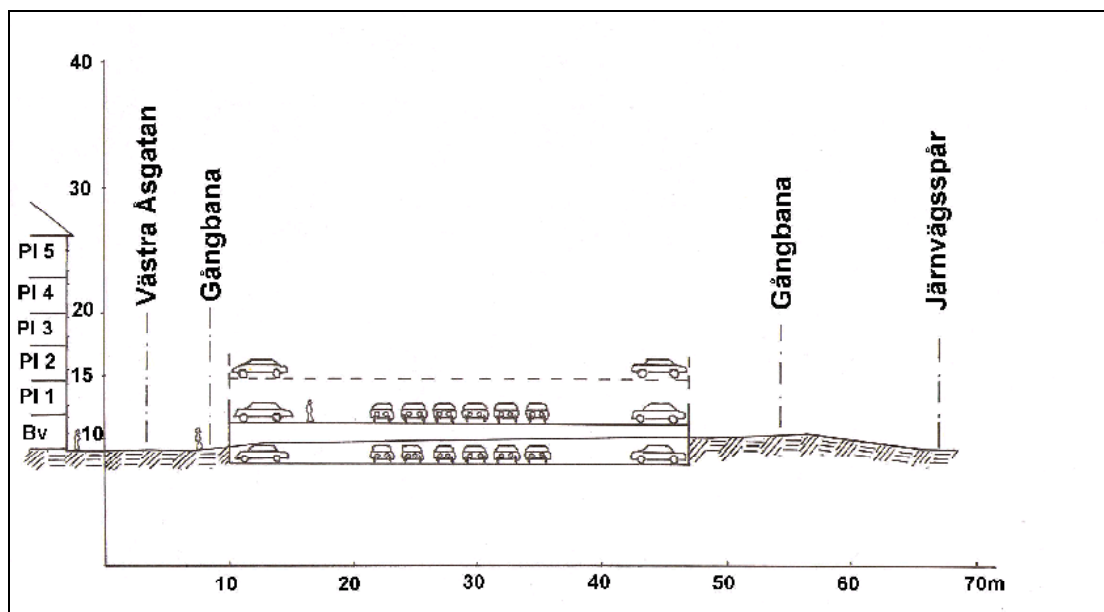
På resterande ca 6 000 m² föreslås en parkeringsanläggning i flera plan, d.v.s. en utökning av antalet platser jämfört med dagens situation. Parkeringsanläggningen för tågpendlare och besökande till centrum placeras därmed nära järnvägsstationen och gångtunneln Tillgången. Nivåskillnaderna mellan Västra Åsgatan och järnvägen är störst i öster vilket skapar förutsättning för att schakta ner och dölja del av det undre parkeringsdäcket och begränsa höjden på parkeringsanläggningen.

Åtgärdsförslag: Parkeringsanläggning

- Parkeringsanläggning, i flera plan, placeras i öster intill angöringsplatsen till järnvägsstationen och korttidsparkeringen.
- Ny gång- och cykelväg inordningställs utmed Västra Åsgatan mellan parken och cykelparkeringen intill kvarteret Fartyget. Den befintlig förbindelse närmast järnvägen kan komma att upplevas som otrygg mellan parkeringsanläggningens vägg och järnväg.

Sektion genom föreslagen parkeringsanläggning mitt för Västra Åsgatan 7

Zetterbergsgatan, Björktorpsskolans skolgård och Västermarksparken

Skolrådet på Björktorpsskolans skrev 1999 till kommunen och framförde att de önskar en större skolgård för barnen. Antalet elever på Björktorpsskolan är i dag 330 st. För att inte överbelasta skolgården har eleverna inte rast samtidigt. Även lunchrasten har en tidsmässig spridning, delvis på grund av att matsalen finns på Nyforsskolan.

Entréerna till skoltomten är anonyma och torftiga. Skolans huvudentré är vänd mot Zetterbergsgatan. Invid entrén mot Södra Brogatan som torde möta flest elever, står en sopcontainer, vilket ger en klart negativ signal. I anslutning till containern ligger diverse bråte kringstrött.

Björktorpsskolans entré mot Södra Brogatan där man möts av sopstation och container

Skolgården är inte anpassad för 6 åringarna. Endast ett fåtal lekredskap finns vilket beror på att det saknas utrymme på skolgården. Det stora antalet barn gör också att miljön och redskapen utsätts för stort slitage. Skolgården är i stort sett anpassad till pojkars behov av bollaktiviteter. Önskvärt är att det skapas fler grönytor som tillgodoser andra aktiviteter och ”uterum” med bänkar och bord för barns behov.

För att utöka barnens gårdsytor har skolrådet föreslagit avstängning av Zetterbergsgatan och en sammanläggning av skolgården med en del av Västermarksparken söder om skolan. Föreslagen avstängning av Zetterbergsgatan har sin bakgrund i ett politiskt beslut att avveckla Nyforsskolan och sälja den till en friskola. Genom överflyttning kommer antalet barn på Björktorpsskolan att öka från 330 till ca 450 elever de närmaste åren. (Hänsyn har då inte tagits till om fler barn söker sig hit från nybebyggelsen som påbörjats inom Grangärdet och f.d. Motorstadion.) Bedömningen är att antalet barn på sikt kan minskas genom överflyttning av äldre barnen till Stålforssskolan.

Skolgården omfattar ca 7 645 m² inklusive byggnader, varav ca 5 500 m² kan utnyttjas av barnen. Enligt Handboken Bygg, delen Fysisk planering –81, rekommenderas skolgårdsstorlek på 30-40 m²/elev. På Björkorpsskolans skolgård med 330 barn blir det ca 23 m²/barn och med blivande antalet 450 barn, ca 17 m²/barn. Såväl den inre som den yttre miljön blir mycket begränsad för barnen.

Barnen på Björkorpsskolan kommer även fortsättningsvis att äta sin mat i Nyforssskolan. Från och med 2006 kommer flertalet barn från Nyfors att fortsätta sin skolgång på Stålforssskolan, söder om Gillbergavägen efter årskurs 6.

Zetterbergsgatans trafik

Trafikflödet på Zetterbergsgatan varierar mellan 1 000 och 1 400 fordon/dygn. Vid Björkorpsskolan var flödet ca 1100 fordon/dygn första veckan i juni 2004. Trafikflödet på Zetterbergsgatan är normalt för en gata i ett större bostadsområde där silning av trafiken sker ut till huvudvägnätet. Genomfartstrafik på Zetterbergsgatan studerades 2004. Mellan kl. 7.³⁰-8.⁴⁵ och mellan 15.³⁰ - 17.⁰⁰, d.v.s. under 2 tim och 45 min, registrerades 346 passerande fordon. Av dessa körde 83 bilar i direkt genomfart d.v.s. 24 % av flödet.

Utanför Björkorpsskolan har 30 km/tim gällt sedan 1984. År 1999 infördes hastighetsbegränsning till 30 km/tim i större delen av Nyforsområdet. Ett hastighetsdämpande gupp byggdes 2001 utanför Björkorpsskolans entré för att säkra passagen till och från skolgården. Innan guppet lades ut var medelhastigheten under ett dygn 35 km/tim och 80% av bilisterna körde långsammare än 40 km/tim. Efter guppets tillkomst har medelhastigheten sjunkit ytterligare till 33 km/tim. Bilisterna har tvingats till en hastighetssänkning som gör att säkerheten bedöms som acceptabel.

Den av bl.a. skolrådet föreslagna lösning med utvidgning av Björkorpsskolans gård genom att integrera en del av Västermarksparken med gården har analyserats och konsekvensbeskrivits nedan.

Konsekvenser av skolrådets förslag till förändring:

Avstängning av Zetterbergsgatan och del av Västermarksparken läggs till Björkorpsskolans skolgård.

Konsekvenser:

- Integrering av del av parken med skolgården och avstängning av Zetterbergsgatan förutsätter att detaljplaneändring genomförs.
- En avstängning av Zetterbergsgatans anslutning mot Krongatan innebär större skolgård för barnen med möjlighet till varierade lekytor och sittplatser i nuvarande parken.
- Parkdelen av skolgården måste av trygghets- och säkerhetsskäl inhägnas för att avgränsas och för att kunna övervakas av skolpersonalen.
- Gång- och cykelförbindelse måste hållas öppen (genom skoltomten) i Zetterbergsgatans nuvarande sträckning
- Tillgängligheten med bil för Nyforsområdet försämras mot väster.
- Avstängning av Zetterbergsgatan medför ett ökat trafikarbete i området.
- En avstängning medför överflyttning av biltrafik till lokalgatorna inne i barnens bostadsområden och till deras väg till och från skolan.

Den del av parken som ligger närmast skolan är en norrsluttning som förvisso kan inbjuda till fysisk aktivitet. Samtidigt innebär ”kavande” i slänten att vegetation tar skada och utarmas. En bestämd kanalisering kan bli nödvändig eftersom jordtäcket sannolikt är tunt och lättroderat. Avståndet till plan mark på kullens krön är ca 100 m från skolgården vilket gör att den svårigen kan utnyttjas på ordinarie raster.

En avstängning av Zetterbergsgatan berör i första hand ca 500 familjer som har närmaste väg ut till huvudvägnätet i väster via Zetterbergsgatan förbi Björktorpsskolan. Nedan redovisas hur 750 resor/dag beräknas omfördelas på övriga gatunätet.

Beräknad omfördelning av trafik till o från området om Zetterbergsgatan stängs.

Förslag beträffande Zetterbergsgatan:

Zetterbergsgatan behålls öppen förbi Björkorpsskolans skolgård, skolgården omarbetas och entrén flyttas.

- För att öka säkerheten och underlätta för elever att utnyttja Västermarksparken föreslås att genomfartstrafiken förbjuds på Zetterbergsgatan mellan Krongatan och Tegelbruksgatan på vardagar under tiden kl. 7.00 -18.00.

Ytterligare ett hastighetsdämpande gupp kan placeras öster om korsningen med Södra Knoopgatan för att markera skolområdet.

Om Zetterbergsgatan fortsättningsvis hålls öppen för trafik till och från området ökar inte trafikarbetet på lokalgatorna i skolans närmaste omgivning. Barnens säkerhet i omkringliggande bostadsområden försämras inte och skolvägen drabbas inte av genomfartstrafik.

På Zetterbergsgatan är trafikflödets storlek och bilarnas hastighet idag så anpassad till miljön att barn i lärares sällskap redan idag kan nå den skolnära natur som Västermarksparken utgör.

För att öka tryggheten föreslås att skolbarnens huvudentré till skolgården flyttas från Zetterbergsgatan till Södra Brogatan. Parkeringsförbud införs utmed skoltomten så att sikten blir god och risken för olyckor begränsas.

Åtgärder på skolgården:

- Ge de entreér som möter barnen en omsorgsfull utformning.
- Upprustnings- och skötselplan för vegetationen tas fram.
- I gränsen mot omgivande tomter bör häckar planteras, vilket skapar en vägg att anknyta aktiviteter till och visuell avgränsning för grannarna.
- Rumsavgränsande hägn skapas för den typ av lek som har ett lugnare tempo eller på annat sätt behöver viss avskildhet.
- Komplettera med buskar som kan ge rekvisita till leken t.ex. stora blad eller fruktställningar.

Åtgärderna bör utföras innan barnantalet ökar med tanke på att vegetationen behöver få etablera sig.

Västermarksparken kan med fördel nyttjas under lärares ledning för olika pedagogiska moment med eller utan anknytning till själva platsen (utomhuspedagogik). En resurs på samma avstånd som höjdplatån i Västermarksparken är Nyforsparken som ligger i andra riktningen.

Korsningen Zetterbergsgatan-Södra Brogatan. Skolbarn på väg från matbepisningen på Nyforsskolan tillbaka till Björktorpsskolan. Västermarksparken till höger i bild.

Korsningen Zetterbergsgatan Krongatan omarbetas

Zetterbergsgatans anslutning mot Krongatan är mycket bred och inleder till hög hastighet när man svänger av från Krongatan. Omedelbart öster om anslutningen korsar Zetterbergsgatan cykelstråket på Sommarogatan. För att höja säkerheten i korsningen med cykelstråket och för att göra ett förtydligande av att det är en infart till ett bostadsområde där 30 km/tim gäller bör anslutningen mot Krongatan ges ny utformning.

Åtgärdsförslag: Zetterbergsgatans körbana minskas i bredd på delen Krongatan och Sommarrogatan från 11 m till 7 m och träd planteras mellan körbana och gångbana.

Projektgrupp har varit:

Kristina Knutsson, Planavdelningen.....trafikplanering och projektansvarig
Anna Götzlinger, Kultur o Fritidsförv.....kulturhistoria
Birgitta Johanson, Planavdelningen.....samhällsplanering
Eivor Rudin, Planavdelningen.....parker och grönska
Mathias Thuen, Projektavdelningen.....parker och grönska
Erik Olsson, Miljö & Byggförv.....bygglovfrågor
Henrik Storbjörk Miljö & Byggförv.....miljöfrågor
Helena Holmgren, Trafikserviceenheten.....trafikregleringsfrågor
Joachim Dahlgren, Trafikserviceenheten.....parkeringsfrågor
Monica Lindbom Vuxenförvaltningen.....äldreomsorg
Leif Andersson Barn&Utbildning.....skolfrågor
Lotta Bende, Planavdelningen.....kartor och statistik
Kerstin Widlund, Planavdelningen.....layout

STADSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN

Planavdelningen

Kristina Knutsson
Projektledare

Elisabeth Lindblad
Planchef